

Казники в природокористуванні і охороні природного середовища належним чином не забезпечена внаслідок відсутності широкомасштабних систем заохочення в цій сфері¹.

На завершення слід сказати, що в галузі матеріального стимулювання за найкращі результати в природокористуванні і охороні природного середовища виникає багато питань, які потребують наукового обґрунтування і правового закріплення. Методичні розробки щодо деяких питань матеріального заохочення в цій сфері застаріли і не відповідають потребам сьогодення. Необхідно розробити загальні методичні рекомендації щодо стимулювання раціонального використання природних ресурсів і належної охорони навколишнього природного середовища. До цієї роботи слід залучити широке коло фахівців з різних природних об'єктів (біологів), економістів, правознавців. В таких рекомендаціях повинні знайти відображення наступні положення: мета і завдання стимулювання; форми матеріального стимулювання; джерела витрат на стимулювання природоохоронних заходів і раціональне використання природних ресурсів; підстави виплат матеріальних винагород за досягнення високих показників у використанні природних ресурсів з додержанням екологічних правил і правил охорони природного середовища; порядок виплати матеріальної винагороди; підстави позбавлення суб'єктів в одержанні матеріального заохочення; порядок розгляду спорів про преміювання та ін. Керівництво розробкою цього документа доцільно покласти на державні природоохоронні органи.

Надійшла до редколегії 12.01.98

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

І. ДАНЬШИН, чл.-кор. АПрН України

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ (ПОНЯТТЯ, КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА, ЧИННИКИ, ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ)

І. У злочинному світі багатьох країн здавна існують організовані угруповання, так звані мафіозні структури. Вони становлять значну загрозу для громадян, держави та суспільства в цілому.

Організована злочинність, на жаль, є сумною реальністю для сучасного життя України. Нею уражені практично усі

¹ Див.: Даниленко О. С. Стимулирование охраны природы в народном хозяйстве. М., 1989. С. 46.

регіони, усі галузі господарства і сфери управління республіки. Вона являє собою підповідним чином згуртоване кримінальне середовище для ведення кримінально протизоправного способу життя в умовах глибокої конспірації протягом тривалого часу.

Організована злочинність не впливається в рамки групової та рецидивної злочинності, відомої чинному законодавству. За своєю суттю — це надзвичайно негативне самостійне якісне явище, яке виникло в процесі розвитку самої злочинності. Вона є не що інше, як злиття різних видів злочинів в єдину кримінальну діяльність. При цьому окремі суспільно небезпечні діяння є лише певними операціями більш складної злочинної діяльності. Тут є система багаторівневих, усталених злочинних зв'язків, що ведуть до концентрації злочинності.

Стрижень організованої злочинності становить корислива мотивація поведінки окремих осіб та соціальних груп. Накопичення, жадібність, здирицтво, порушення загальноновизначених принципів розподілу національного доходу штовхають їх на пошук різних неправомірних засобів для задоволення власних завищених домагань, оволодіння непомірними багатствами. Мета організованої злочинності полягає в одержанні за будь-яку ціну постійної значної наживи.

Організована злочинна діяльність здійснюється в галузі економіки, фінансово-банківській справі, системі зовнішньоекономічної торгівлі, різного роду посередницьких підприємницьких структур, підпільному виготовленні та збуті спиртово-горілчаних виробів, наркобізнесі та ін. Організовані злочинні угруповання не можуть існувати без широкої корупції представників державних, господарських, контролюючих органів. Тут йдеться найчастіше не про їх співучасть в конкретному злочині, а про потенційну можливість вчинити дії або утриматися від вчинення дій, вигідних учасникам даних злочинних угруповань, опосередковане сприяння їм, прихильне становлення до них.

Незважаючи на переважно корисливу спрямованість організованої злочинності, вона разом з тим нерідко змикається з насильством, найбільш тяжкими його формами — вбивствами, заподіянням тілесних ушкоджень, вимаганнями, незаконним позбавленням волі тощо. При цьому насильство стає своєрідним прийомом у конкретній боротьбі злочинних груп поміж собою, засобом залякування і фізичного усунення «неугодних людей», свідків, журналістів, політичних діячів та ін. Внаслідок цього відбувається зрощення незаконних економічних способів витягування нелегальних доходів зі загальнокримінальними насильницькими злочинами.

Суб'єктами організованої злочинної діяльності є члени

організованих злочинних угруповань, яким притаманні: їх значний оклад (причому це не звичайна група осіб, а своєрідне ієрархічно побудоване злочинне об'єднання); усталеність, згуртованість, розподіл ролей поміж їх членами; їх зорієнтованість на тривалу спільну злочинну діяльність, її планування, розподіл сфер впливу; інформаційна та технічна забезпеченість.

Залежно від спрямованості, змісту, характеру та способу злочинної діяльності виділяють три види організованих угруповань-спільнот: а) спільноти, які створюються і спеціалізуються на вчиненні загальнокримінальних злочинів у сполученні з організацією азартних ігор, вимаганням, викраданням людей, наркобізнесом тощо; б) спільноти господарської, комерційної, фінансової спрямованості, що паразитують на офіційних ланках економічних, банківських та організаційних структур суспільства; в) спільноти змішаного типу, які сполучають у собі риси вищезазначених організованих злочинних спільнот.

З урахуванням наведених характерних ознак організовану злочинність можна визначити як згуртування кримінального середовища у масштабі певного регіону, окремої галузі господарства (її виробничих об'єднань) або у деяких сферах управління шляхом утворення усталених, згуртованих злочинних угруповань (спільнот), зорієнтованих на тривалу спільну діяльність з метою витягування постійних значних доходів, нерідко із замаскованим використанням офіційних економічних та організаційних структур, а також корумпованих елементів державного апарату.

Дане визначення носить описовий характер, що задовольняє вимогам кримінологічної науки. Між тим, на його підставі можна сконструювати кримінально-правову дефініцію, ядром якої має стати правова характеристика організованого злочинного угруповання. Адже злочинна спільнота — це одна з форм співучасті. Тому Кримінальний кодекс мусить будувати питання відповідальності за організовану злочинну діяльність в рамках інституту співучасті і відповідних у цьому зв'язку кваліфікованих обставин, які позначатимуться в конкретних складах злочинів.

Певний пізнавальний інтерес становить розуміння організованої злочинності в законах і практиці Італії та США, де здавна існує це складне соціально-правове явище.

В Італії розроблена широка і гнучка модель організованої злочинності, під якою розуміється діяльність осіб, причетних до злочинних об'єднань мафіозного типу, по витягуванню прибутку в сфері виробництва, обміну та споживанню різних товарів і благ, яка поєднана з активним використанням державних та інших соціально-політичних структур, рекетом, а в ра-

зі необхідності — й складних фінансових операцій (ст.ст. 416, 416¹ КК Італії).

Відповідно до федеративного Закону США від 1970 р. «Про контроль за організованою злочинністю...» її визначення також носить широкий описовий характер. Тут організована злочинність розглядається як «поле активної діяльності членів високоорганізованих асоціацій, які одержують значну частину своєї влади, використовуючи гроші, здобуті від таких видів незаконної діяльності, як синдіковані азартні ігри, вимагання позик, крадіжки і торгівля викраденим, увезення і розповсюдження наркотиків та інших небезпечних лікарняних засобів, а також за допомогою інших форм соціальної експлуатації». Законодавство окремих штатів в тій чи іншій мірі конкретизує перелік кримінальних діянь, що вчиняються членами організованих злочинних асоціацій, а саме: викрадання людей, грабежі, вбивства, відмивання злочинно здобутих грошей та ін.

2. Організована злочинність в Україні характеризується низкою кримінологічно негативних показників. Їй притаманні високий статистичний рівень та тенденція до зростання. Так, у 1995 р. було виявлене 871 організоване злочинне угруповання, члени яких вчинили 4556 злочинів; у 1996 р. — відповідно 953 угруповання та 6241 злочин; за 1997 р. зареєстровано 7400 злочинів, вчинених 1079 організованими злочинними групами; це у п'ять разів більше, ніж у 1987 р. Кожний п'ятий—шостий злочин в Україні вчиняється організованими злочинними угрупованнями. Це без урахування показників латентності. Найбільш уражені організованою злочинністю Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Одеська, Закарпатська області, м. Київ та Автономна Республіка Крим.

Слід зазначити, що оприлюднені статистичні матеріали потребують критичного осмислення.

По-перше, на практиці організована злочинність розуміється надто широко. Це є наслідком того, що чинне кримінальне законодавство не дає чіткого її визначення. Сталося так, що було оголошено війну організованій злочинності в країні, а що слід розуміти під цим особливо небезпечним явищем в його точному правовому значенні, в законі не визначено. Тлумачення організованої злочинності, що міститься в Законі України від 30 червня 1993 р. «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», позбавлено юридичної визначеності. У цьому не вказані конкретні якісні ознаки, за якими організоване угруповання відрізняється від співучасті у вчиненні злочинів за попереднім змовленням групою осіб. По-друге, судячи по офіційній кримінально-правовій статистиці, у структурі злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями, переважають передусім загальнокри-

мінальні злочини — крадіжки, грабіжі, розбої та ін. Виникає питання: а де ж злочини в економічній, банківській, зовнішньоторговельній, підприємницькій, приватизаційній сферах та ін.? Адже саме на названі об'єкти передусім спрямована організована злочинність. По-третє у статистичних даних, на жаль, немає відомостей про юридичні наслідки, які настали після реєстрації злочинів, вчинених організованими угрупованнями: чи було виставлено обвинувачення усім винним, чи була справа передана в суд, чи застосував суд покарання, якщо так, то яке.

Внаслідок зазначених обставин виникають труднощі при вирішенні деяких кримінологічних питань, що стосуються у першу чергу особи винних. Тут доводиться оперувати вибірковими даними, відповідно до яких можна стверджувати, що учасники організованих злочинних угруповань за соціально-демографічним статусом та соціально-ролевими ознаками цілком не схожі поміж собою. Серед них зустрічаються люди зрілого і молодого віку, як правило матеріально забезпечені; ділки «тіньової» економіки та кримінальні авторитети; чиновники-хабарники і працівники контролюючих та правоохоронних органів, що розклалися; колишні спортсмени та військово-службовці, що вибилися з життєвої колеї; безробітні фахівці-виробничники; валютчики, вимагателі, контрабандисти; люди високої кваліфікації, що займають відповідальні посади в управлінському апараті і мають великі ділові зв'язки та ін. Що стосується їх морального обличчя, то їм притаманні такі риси, як правовий нігілізм, шкідлива правосвідомість, заперечення морально-соціальних цінностей, всепоглиняюче прагнення до збагачення тощо.

Вивчення організованої злочинності в Україні свідчить, що в останні роки ще інтенсивніше, ніж колись, простежується процес подальшої консолідації організованих злочинних угруповань. Вони зараз прагнуть до зміни тактики, форм та стратегічних цілей своєї протиправної діяльності. На розширеному засіданні Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю, яке відбулося у листопаді 1997 р., відзначалося, зокрема, що криміналітет проникає в легальні комерційні структури, активно залучає до своєї роботи корумпованих чиновників, працівників правоохоронних, податкових та митних органів, які б захищали їх інтереси щодо функціонування «тіньової» економіки, відмивання незаконно одержаних грошей, забезпечували їх повну безпеку. Створюються стійкі й багаторівневі межрегіональні кримінальні структури, відмічаються факти зв'язку окремих українських злочинних угруповань з міжнародною організованою злочинністю. Викликає тривогу намічена політизація вітчизняної ор-

ганізованої злочинності. Її організатори і керівники переслідують мету розширити свою не тільки економічну, а й політичну владу шляхом проникнення у вищі ешелони влади, з тим, щоб там були «свої люди», щоб певні політичні структури лобіювали їх інтереси.

3. Існування організованої злочинності пов'язано з проявленням складних негативних суперечностей в розвитку нашого суспільства, які особливо загострилися у перехідний до нових ринкових відносин період. Деякі з цих суперечностей набувають властивостей криміногенних чинників злочинності, тому числі й організованої. За змістом їх можна класифікувати на соціально-економічні, організаційно-управлінські та суспільно-моральні. Вони у своїй сукупності породжують організовану злочинність.

До соціально-економічних чинників відносяться: глибокі кризові явища в економіці, розрив господарських зв'язків, деформування зовнішньої торгівлі, тривалі взаємонеplateжі, помилки в процесі приватизації державного майна, лібералізація цін, слабкий контроль за діяльністю комерційних банків, поява спілких змішаних акціонерних товариств з участю іноземних фізичних і юридичних осіб, економічна репутація деяких з них породжує сумніви, зростання «тіньової» економіки і бартерних взаєморозрахунків, безробіття, невирішеність соціальних проблем та ін.

«Тіньова» економіка — це не враховані офіційною статистикою і не контрольовані суспільством виробництво, споживання, обмін та розподіл матеріальних благ і коштів. Інакше кажучи, це економічна діяльність що суперечить чинному законодавству, тобто сукупність нелегальних господарських дій. Сьогодні «тіньова» економіка являє собою розгалужену систему, яка має власну спеціалізацію і своїх «тіньових» лідерів. Вона проникнута мафіозними структурами. За даними Кабінету Міністрів України, обсяг незаконної «тіньової» економіки доходить до 50 %, і по суті справи вона діє не в інтересах держави, а всупереч їм. У «тіньовий» сектор перекочувало 14 млрд гривень, вкрай необхідних державі. Вони крутяться поза банківським обігом. За масштабами «тіньової» економіки Україна, за даними Всесвітнього банку, посіла перше місце серед країн СНД.

Глибокі корені в економіці республіки пустив бартер (прямий або через посередників). Він зараз становить близько 40 % валового внутрішнього продукту. Така його поширеність завдає істотної шкоди країні, сприяє процвітанню організованої злочинності.

Організаційно-правові чинники, що обумовлюють її, проявляються у відсутності жорсткого контролю з боку державного апарату за обліком і розподілом національного багатства.

ва, недоліках господарського механізму і практиці його функціонування, кричущій безгосподарності та безкараності за її конкретні прояви, незадовільній роботі контролюючих органів. Ще не викоринена роз'єднаність у функціях по боротьбі з організованою злочинністю між різними правоохоронними відомствами. У цьому зв'язку слід відмітити також неналежне матеріально-технічне, ресурсне та кадрове забезпечення підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю. Викликає справедливі нарікання стиль їх роботи.

Під суспільно-моральними чинниками у першу чергу розуміються погіршення морального клімату у суспільстві, девальвація духовних цінностей. Багато з яких прошарків населення виявилися захльостнутими корисливо-здринницькою, паразитарною психологією. Тон у суспільстві стали завдавати ділки «тіньової» економіки і корумповані чиновники. Ці особи вже не бояться виявляти свої неправомірні доходи. Більш того, вони стали пишатися ними. Антисуспільні елементи у відомій мірі сприйняли досвід і спосіб життя зарубіжних злочинних спільнот.

Організованій злочинності сприяють й такі нездорові явища, як хвиля беззаконня, що захльостнула окремих громадян і керівників різного рангу; низька державна фінансова і виконавча дисципліна; недосконалість системи адміністративного управління; значна поширеність і дозволеність порушень службової честі та етики. Перелічені та інші подібні явища рясно підживлюють організовану злочинність.

Особливу роль у визріванні злочинної діяльності кримінальних структур відіграють корупція та її найбільш небезпечний прояв — хабарництво. Згублений вплив корупції, тобто зловживання владою в особистих цілях (продажність влади), відчувається у всьому світі. Це діється тому, що владні та управлінські повноваження таять у собі велику спокосу для осіб, схильних до протиправного збагачення. Цим користується учасники організованих злочинних угруповань, зближуючись з чиновництвом. Слід підкреслити, що деякі державні службовці нерідко самі йдуть назустріч кримінальним елементам, бажаючи найдорожче продати свої послуги.

Впровадження основних елементів ринкової економіки, децентралізація державних структур, обов'язковість одержання ліцензій на право заняття різною господарською, торговельною, посередницькою діяльністю, штучні протизаконні можливості занижити оцінку майна, що приватизується, лазівки ухилення від сплати податків та зборів у повному обсязі та багато інших небажаних обставин затяжного періоду перебудови усіх сторін нашого життя відкрили необмежені можливості для корупції. Вона, немов злоякісна пухлина, підри-

ває здоров'я державного і суспільного механізму. Кримінальні структури витрачають на підкуп посадових осіб різного рангу до 50 % своїх злочинних доходів. В подібні кримінальні відносини втягнуто понад половини підприємців та комерційних структур.

Про високий рівень корупції в Україні говориться на численних нарадах, в пресі, на телебаченні, в залі засідань Верховної Ради. Інформація щодо неї поступає від власних оперативних органів, зарубіжних спецслужб, Міжнародного банку, іноземних інвесторів та ділових кіл. Проте реальних успіхів у боротьбі з корупцією поки що не має.

На стані боротьби з організованою злочинністю негативно позначаються деякі умови правового характеру, що відносяться як до стану законодавства, так і до процесуальної діяльності правоохоронних і правозастосовних органів. Тут мається на увазі відсутність оптимальної правової бази по протидії організованій злочинності; низька якість попереднього розслідування по даній категорії справ; необгрунтоване розчленування багатоепізодних і багатосуб'єктних кримінальних справ, котре не дає змогу до кінця встановлювати усі злочинні зв'язки усередині кримінальних угруповувань, що дозволяє багатьом їх членам уникнути кримінальної відповідальності; невиправданий лібералізм при призначенні покарання, а то й взагалі порушення принципу його невідворотності щодо окремих винних осіб.

4. Наведений, хоча й не повний, перелік чинників, причин та умов, що визначають організовану злочинність, обумовлює зміст і характер заходів щодо її попередження. Із усієї численності таких заходів позначимо в рамках цієї статті лише окремі, загальносоціальні, спеціально-правові та спеціально-організаційні заходи.

Загальносоціальні заходи включають до себе радикальну перебудову економічних відносин в республіці, спрямованих на істотний підйом виробництва, підвищення валового внутрішнього продукту, вдосконалення податкового законодавства, упорядкування фінансово-банківської та зовнішньоторгівельної діяльності. Вони полягають також у наведенні порядку в сфері приватизації, рішучому подоланні безгосподарськості та безвідповідальності, ужорсточенні контролю за збереженням національного багатства, ліквідації безробіття, розробці та реалізації ефективних соціальних програм.

Потрібно вжити заходів щодо легалізації та відкритості усіх форм бізнесу, корисних для країни, призупинення розширення «тіньового» сектора, включивши його в систему державного оподаткування. Тим самим можна зменшити згубний вплив «тіньової» економіки і підірвати ту владу, яку вона за-

раз має. Повністю її знищити неможливо («тіньова» економіка в тій чи іншій мірі існує в економічних системах усіх країн), а обмежити до мінімуму необхідно. І головне — слід перекрити шляхи для її лідерів, які рвуться на державні пости.

Потребує позитивного негайного вирішення проблема бартеру, заснованого на кримінальному посередництві. В усіх випадках хабарництва необхідно терміново застосовувати закони про відповідальність за корупцію. Є нагальна потреба в моральному оздоровленні суспільства, підвищенні культури і правосвідомості населення.

Одне з першочергових завдань по протидії організованій злочинності зводиться до вдосконалення відповідної кримінально-правової бази. Це може бути досягнуто в ході прийняття нового КК України. В його проекті серед інших форм співучасті передбачається й вчинення злочину злочинною організацією, тобто організованим злочинним угрупованням (спільнотою). В п. 4 ст. 27 проекту КК записано: «Злочин визнається вчиненим злочинною організацією, якщо він вчинений згуртованою організованою групою, створеною для вчинення тяжких і особливо тяжких злочинів, або об'єднанням організованих груп, створених з цією ж метою». Уявляється можливим й інший варіант даної норми, а саме: «Злочин визнається вчиненим **організованим злочинним угрупованням (спільнотою), якщо він вчинений згуртованою усталеною, ретельно закоспированою організацією** або об'єднанням організованих груп, створених для вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів **протягом тривалого часу**» (виділено мною. — І. Д.). Таке формулювання включає до себе істотні відмітні риси, притаманні організованим злочинним угрупованням, а також містить певні ознаки для відмежування цієї форми співучасті від інших її форм (вчинення злочину групою осіб, групою осіб за попереднім змовленням і, нарешті, організованою групою).

В проекті нового КК (п. 2 ст. 63) серед обставин, які обтяжують покарання, названо й вчинення злочину злочинною організацією (організованим злочинним угрупованням). Вважаємо, що така вказівка в законі істотно сприятиме боротьбі з організованою злочинністю.

Визнано за доцільне передбачити в Особливій частині нового КК кримінальну відповідальність за створення організованих злочинних угруповань, а так само керівництво ними і участь у них (ст. 230). Тут же застережено, що від кримінальної відповідальності за створення злочинних спільнот звільняються особи, які добровільно заявили про організацію

злочинного угруповання і активно оприяли його викриття. Відсутність такої кримінально-правової норми робить організаторів та керівників невразливими. Маються на увазі ті лідери злочинних спільнот, які відокремлені від безпосередніх виконавців конкретних злочинів і займаються згуртуванням кримінального середовища, розробкою планів та створенням умов для спільної злочинної діяльності, інформаційним забезпеченням організованих злочинних угруповань, захистом їх безпеки. Це своєрідні «мозкові центри» організованої злочинності. Вони не знають конкретних виконавців злочину та усіх обставин вчинення суспільно небезпечних діянь. Як правило, вони діють через одного-двох своїх підручних, які безпосередньо вершать справи у злочинному угрупованні.

Заслужує на увагу вдосконалення кримінально-процесуальних заходів попередження організованої злочинності: підвищення якості розслідування справ про злочини організованих угруповань, використання при цьому повною мірою в межах закону оперативних-розшукових засобів, забезпечення безпеки свідків, слідчо-судових працівників, що беруть участь в досудовому та судовому процесі, тощо.

Актуального значення набуває питання про координування зусиль державних органів по протидії організованій злочинності. Зараз ці функції виконує Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентові України, який функціонує з 1993 р. Він змінював свою назву, персональний склад та керівників. Ним здійснена певна робота по боротьбі з організованою злочинністю. Між тим останнім часом Координаційний комітет перетворений в суцільно дорадчий орган, якому притаманний в основному формально-засідальницький підхід до справи.

У цьому зв'язку одним часом обговорювалася пропозиція про перетворення цього комітету в спеціалізований орган зі статусом особливої юридичної особи і більш широкими повноваженнями, з підпорядкуванням йому по вертикалі регіональних координаційних комітетів, які повинні очолювати незалежні від місцевих органів керівників. Зараз за пропозицією Президента України прийнято рішення створити автономну структуру, сильний орган досудового слідства — Національне бюро розслідувань (НБР). Йому ставиться в обов'язок відпрацьовувати слідчо-пошукові версії щодо особливо небезпечних кримінальних справ, поєднаних із заподіянням тяжких наслідків державі та громадянам, і проводити попереднє розслідування по таких справах. Природно, у першу чергу об'єктом уваги НБР мають стати злочинна діяльність організованих злочинних угруповань в сфері економіки, бан-

ківській, зовнішньоторговельній, комерційній діяльності, сфері приватизації, наркобізнесу, а також прояви корупції у вищих ешелонах влади.

НБР мусить стати ефективним оперативним і координаційним центром у боротьбі з організованою злочинністю. Його остаточне становлення потребує внесення відповідних змін і доповнень в КПК України, в яких слід передбачити основи процесуальної діяльності цього нового підрозділу, його повноваження, порядок формування, чітку взаємодію з іншим правоохоронними органами, щоб уникнути паралелізму в їх функціях.

Така робота є необхідною, нелегкою, відповідальною, але такою, що не потребує поспішності, так властивої багатьом реформаторським починанням, які іноді не відповідають вимогам Конституції.

Подібні нововведення потягнуть за собою скасування республіканського та регіональних комітетів по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю в їх теперішньому вигляді. Вважається за доцільне замість них увести в практику проведення міжвідомчих координаційних нарад з питань організації боротьби зі злочинністю в цілому на республіканському, обласному, районному та міському рівнях, як це було раніш. Такі наради повинні проводитися один раз на місяць при Кабінеті Міністрів України, при главах відповідних державних адміністрацій (не виключена можливість позачергових нарад). В них зобов'язані брати участь керівники відповідного рівня правоохоронних органів, представники інших державних і правоохоронних структур та громадських об'єднань. Контроль за виконанням загальнообов'язкових рішень міжвідомчих нарад мають здійснювати відповідні прокурори (ст. 9 розділу XV Конституції України). Така система координаційної кримінологічно-попереджувальної діяльності по протидії організованій злочинності ліквідує складну структуру існуючих нині координаційних комітетів, зайву засідальницьку метушню і, головне, пророкує підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в державі.

Надійшла до редколегії 26.12.97